

Občané o daních

Ve dnech 25. 2. – 4. 3. 2002 a 25. 3. – 2. 4. 2002 uskutečnilo CVVM SoÚ AV ČR v rámci výzkumu *Naše společnost 2002 na reprezentativních souborech 1083 a 1072 dotázaných ve věku od 15 let dvě šetření, která se mj. věnovala problematice daní. Informace obsahuje základní výsledky, data za jednotlivé dílčí skupiny jsou uvedena pouze v případě dostatečného zastoupení reprezentantů těchto skupin v souboru.*

Respondentů jsme se na přelomu března a dubna tohoto roku zeptali, co soudí o výši daní, pokud jde o lidi s vysokými, s průměrnými a s nízkými příjmy.¹ (Viz. tabulka č. 1.)

Tab. č. 1 - Daně jsou pokud jde o lidi s ...

	vysokými příjmy		průměrnými příjmy		nízkými příjmy	
	9/1999	3/2002	9/1999	3/2002	9/1999	3/2002
příliš vysoké	4	4	9	7	28	27
vysoké	6	9	31	37	35	40
přiměřené	22	24	46	40	25	17
nízké	24	27	3	3	1	2
příliš nízké	29	15	1	0	0	0
vysoké/nízké	10/53	13/42	40/4	44/3	63/1	67/2

procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“, velikost náhodné statistické chyby činí +/-3 procentní body

Zjistili jsme, že 13 % občanů považuje daně lidí s vysokými příjmy u nás za vysoké, 24 % za přiměřené a 42 % za nízké, v tom 15 % dokonce za „příliš nízké“. Daně lidí s průměrným příjmem jsou téměř shodně dvěma pětinami respondentů hodnoceny jako vysoké (44 %) či přiměřené (40 %), za nízké je označují 4 % dotázaných. Daně lidí s nízkým příjmem vidí dvoutřetinová většina občanů (67 %) jako vysoké, 17 % jako přiměřené a jen 2 % jako nízké. Z těchto celkových výsledků lze usoudit, že většina veřejnosti nepovažuje rozložení daňového břemene mezi jednotlivé příjmové skupiny obyvatelstva za příliš spravedlivé. Nadměrnou zátěž nesou podle převládajícího mínění lidé s nízkými příjmy, přičemž výše daní u skupiny lidí s vysokými příjmy je nejčastěji pokládána za nízkou. Oproti roku 1999 (viz tabulka č. 1) je však situace v tomto směru poněkud méně vyhrcoená vzhledem k určitému posunu názorů na míru zdanění lidí s nejvyššími příjmy, kde došlo k výraznému úbytku (o 14 procentních bodů) těch, kdo ji v šetření označili za „příliš nízkou“, zatímco u obou zbývajících „příjmových“ skupin byl zaznamenaný pohyb výrazně menší – v obou případech poněkud poklesl podíl těch, kdo zdanění pokládají za přiměřené, a nepatrně vzrostlo zastoupení těch, kdo daně u lidí s těmito příjmy pokládají za vysoké.

Analýza podle jednotlivých sociodemografických a jiných třídících znaků ukázala relativně největší a nejčtenější rozdíly v postojích, které se týkaly **výše daní lidí s vysokými příjmy**. Častější výskyt názoru, že pro uvedenou příjmovou skupinu jsou daně vysoké, eventuelně relativně nižší podíl těch, kdo je považují za nízké, jsme zaznamenali mezi absolventy vysokých škol, podnikateli, zaměstnanci mimo dělnické profese, respondenty s vyšším čistým měsíčním příjmem připadajícím na jednoho člena domácnosti, lidmi, kteří životní úroveň své domácnosti označují za dobrou, a stoupenci ODS nebo US-DEU. V menší míře za vysoké či častěji za nízké označovali daně této skupiny

¹ Otázka: „*Věnujme se nyní některým ekonomickým otázkám. Co si myslíte o výši daní v našem státě? Nejprve se zamyslete nad daněmi lidí s vysokými příjmy, pak lidí s průměrnými příjmy a nakonec nad daněmi lidí s nízkými příjmy.*“

obyvatelstva dotázání ve věku nad 60 let, důchodci, respondenti z nižších příjmových kategorií, lidé se špatnou životní úrovní a příznivci ČSSD, KDU-ČSL a především KSČM.

V případě **výše daní lidí s průměrným příjmem** jsme zaregistrovali poněkud nižší podíl těch, kdo soudí, že daně jsou příliš vysoké, mezi stoupenci KSČM.

U **výše daní lidí s nízkými příjmy** se názor, že jsou přiměřené, vyskytoval relativně častěji na úkor mínění, že jsou vysoké, mezi absolventy vysokých škol nebo středních škol s maturitou, zaměstnanci mimo dělnické profese, lidmi s dobrou životní úrovní a příznivci ODS. Naopak poněkud vyšší podíly mínění, že jsou vysoké, a menší výskyt vyjádření, že jsou přiměřené, jsme zaznamenali mezi lidmi ve věku nad 60 let, důchodci, respondenty se špatnou životní úrovní a voliči KSČM.

V šetření uskutečněném na přelomu února a března tohoto roku byla všem respondentům položena otázka sledující postoj k progresivnímu zdaňování osobních příjmů: „**Myslíte si, že by lidé s vysokými příjmy měli na daních platit vyšší, stejné nebo nižší procento z příjmu než lidé s nízkými příjmy? Mělo by být...**“ (Dále viz. tabulka č. 2)

Tabulka č. 2 – Sazba daně z příjmu u lidí s vysokými příjmy

	všichni dotázání	životní úroveň		stranické preference				
		dobrá	špatná	KSČM	ČSSD	KDU-ČSL	US-DEU	ODS
mnohem vyšší	30	22	45	54	32	37	21	17
poněkud vyšší	38	42	32	27	42	35	33	42
stejně	26	31	18	11	23	23	44	36
poněkud nižší	1	1	1	2	2	0	0	1
mnohem nižší	0	0	0	1	0	0	0	1

procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“

Výsledky ukazují, že u české veřejnosti jednoznačně převládá postoj představující podporu více či méně progresivního zdaňování osobních příjmů. Celkem 68 % dotázaných soudí, že by procento odvedené na daních u lidí s vysokými příjmy mělo být vyšší než u lidí s nízkými příjmy, přičemž 30 % dokonce uvedlo, že by mělo být „mnohem vyšší“. 26 % respondentů se vyslovilo pro zdaňování stejnou sazbou bez ohledu na výši příjmu a jen nepatrná část dotázaných uvedla, že by lidé s vyššími příjmy měli na daních odvádět relativně nižší část z nich v porovnání s lidmi, kteří mají nízký příjem.

Analýza podle jednotlivých třídících znaků ukázala, že podpora vyšších daňových sazeb pro lidi s vysokými příjmy převažuje téměř ve všech v souboru významně zastoupených skupinách populace. Jedinou výjimku v tomto ohledu tvoří podnikatelé, mezi kterými tento názor vyjádřilo 45 % dotázaných. Kromě toho se ukázalo, že podpora progresivnímu zdaňování příjmů klesá s rostoucím stupněm vzdělání a s rostoucím příjmem a dále že je relativně nižší či umírněnější mezi lidmi ve věku 30 až 44 let, zaměstnanci mimo dělnické profese, respondenty s dobrou životní úrovní a příznivci ODS nebo US-DEU. Naopak silnější podporu vyšších sazeb pro zdaňování vysokých příjmů šetření objevilo u lidí nad 60 let, důchodců, nezaměstnaných, zaměstnanců v dělnických profesích, dotázaných se špatnou životní úrovní a stoupců KSČM.

Z výzkumů V02-02 (otázka EU.15) a V02-03 (otázka EV.1)

Tisková informace ev20502

Zpracoval Jan Červenka

Vydáno dne 2. května 2002